

Wymagania na poszczególne oceny do historii dla klasy 7 szkoły podstawowej do programu nauczania „Wczoraj i dziś”

Temat lekcji	Materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej. Uczeń:	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Rozdział I: Europa po kongresie wiedeńskim							
1. Kongres wiedeński	<ul style="list-style-type: none"> – okoliczności zwołania kongresu wiedeńskiego – uczestnicy kongresu wiedeńskiego i ich rola w podejmowaniu decyzji – „sto dni” Napoleona, jego klęska pod Waterloo i ostateczny upadek cesarza Francuzów – postanowienia kongresu wiedeńskiego – zmiany ustrojowe i terytorialne – Święte Przymierze – jego cele i uczestnicy – znaczenie terminów: <i>restauracja</i>, <i>legitymizm</i>, <i>równowaga europejska</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia decyzje kongresu wiedeńskiego w odniesieniu do Europy, w tym do ziem polskich (XIX.1) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>restauracja</i>, <i>legitymizm</i>, <i>równowaga europejska</i>; – zna daty obrad kongresu wiedeńskiego (1814–1815); – wskazuje na mapie państwa decydujące na kongresie wiedeńskim; – podaje przyczyny zwołania kongresu wiedeńskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: abdykacja, Święte Przymierze; – zna daty: bitwy pod Waterloo (18 VI 1815), podpisania aktu Świętego Przymierza (IX 1815); – prezentuje główne założenia ładu wiedeńskiego; – przedstawia decyzje kongresu dotyczące ziem polskich. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu Związek Niemiecki; – zna datę „stu dni” Napoleona (III–VI 1815); – identyfikuje postać Aleksandra I; – przedstawia i wskazuje na mapie zmiany terytorialne w Europie po kongresie wiedeńskim. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu „sto dni”; – identyfikuje postacie: Franciszka I, Fryderyka Wilhelma III, Aleksandra I; – omawia przebieg „stu dni” Napoleona; – ocenia zasady, na których podstawie stworzono ład wiedeński; – przedstawia działalność Świętego Przymierza. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia postawę Napoleona i Francuzów w okresie jego powrotu do kraju; – ocenia zasady, w oparciu o które stworzono ład wiedeński; – ocenia działalność Świętego Przymierza; – wyjaśnia, dlaczego Turcja nie przystąpiła do Świętego Przymierza.
2. Rewolucja przemysłowa	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny rewolucji przemysłowej – uwarunkowania i kierunki rozwoju przemysłu w Europie 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje najważniejsze przejawy rewolucji przemysłowej (wynalazki i ich zastosowania, obszary) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rewolucja przemysłowa</i>, <i>maszyna parowa</i>, <i>manufaktura</i>; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: industrializacja, urbanizacja, kapitalizm; 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: skonstruowania telegrafu (1837); – identyfikuje postać Michaela Faradaya jako 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: cywilizacja przemysłowa, metropolia; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia okoliczności narodzin przemysłu w XIX w.; – ocenia gospodarcze i społeczne skutki

	<ul style="list-style-type: none"> – pierwsze wielkie ośrodki przemysłowe w Europie – rozwój transportu – skutki gospodarcze rewolucji przemysłowej – wynalazki XIX w. – elektryczność i początki telekomunikacji – znaczenie terminów: <i>fabryka, industrializacja, urbanizacja, kapitaliści, kapitalizm</i> – postacie historyczne: James Watt, Michael Faraday, Samuel Morse 	<p>uprzemysłowienia, zmiany struktury społecznej i warunków życia) (XIX.2)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę udoskonalenia maszyny parowej (1763); – identyfikuje postać Jamesa Watta; – wymienia przyczyny rewolucji przemysłowej. 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Samuela Morse’a; – wymienia gałęzie przemysłu, które rozwinęły się dzięki zastosowaniu maszyny parowej; – omawia wpływ zastosowania maszyny parowej na rozwój komunikacji. 	<p>konstruktora silnika elektrycznego;</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna zasady kapitalizmu; – wskazuje na mapie państwa, na których terenie rozwinęły się w XIX w. najważniejsze zagłębia przemysłowe Europy; – przedstawia konsekwencje zastosowania maszyny parowej dla rozwoju przemysłu. 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia gospodarcze i społeczne skutki industrializacji; – wyjaśnia znaczenie wynaleźnia elektryczności dla rozwoju przemysłu i komunikacji; – opisuje sposób działania maszyny parowej. 	<p>rozwoju przemysłu w XIX w.</p>
3. Nowe idee polityczne	<ul style="list-style-type: none"> – nowe ideologie: liberalizm, konserwatyzm, socjalizm i komunizm – teoretycy nowych ideologii – aspekty gospodarcze i społeczno-polityczne nowych ideologii – narodziny ruchu robotniczego – związki zawodowe – znaczenie terminów: <i>ideologia, wolna</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia narodziny i pierwsze lata istnienia nowoczesnych ruchów politycznych (socjalizm, ruch ludowy, ruch narodowy) (XXIV.4) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ideologia, proletariat, strajk, fabrykanci</i>; – wymienia ideologie społeczno-polityczne w XIX wieku. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>liberalizm, konserwatyzm, socjalizm, komunizm, związek zawodowy</i>; – identyfikuje postacie: Edmunda Burke’a, Karola Marksa, Adama Smitha; – charakteryzuje założenia liberalizmu, 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Henriego de Saint-Simona, Roberta Owena, Fryderyka Engelsa; – przedstawia warunki pracy dzieci w XIX wiecznych fabrykach; – przedstawia okoliczności narodzin 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: wolna konkurencja, liberalizm ekonomiczny, <i>manifest komunistyczny</i>; – zna datę wydania <i>Manifestu komunistycznego</i> (1848); 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ nowych ideologii na życie społeczne i polityczne w pierwszej połowie XIX w.;

	<p><i>konkurencja, strajk, związek zawodowy</i></p> <p>– postacie historyczne: Adam Smith, Edmund Burke, Robert Owen, Karol Marks</p>			<p>konserwatyzmu, socjalizmu i komunizmu.</p>	<p>liberalizmu, konserwatyzmu i ruchu robotniczego.</p>	<p>– wyjaśnia różnice między socjalistami i komunistami;</p> <p>– wyjaśnia rolę związków zawodowych w rozwoju ruchu robotniczego.</p>	
<p>4. Przeciwno Świętemu Przymierzu</p>	<p>– powstanie dekabrystów w Rosji</p> <p>– rewolucja lipcowa we Francji</p> <p>– przyczyny Wiosny Ludów</p> <p>– przebieg i skutki rewolucji lutowej we Francji</p> <p>– Wiosna Ludów w Europie na przykładzie Prus, Austrii, Węgier i Włoch</p> <p>– wojna krymska – przyczyny, przebieg i skutki</p> <p>– znaczenie terminów: <i>uwłaszczenie chłopów</i></p> <p>– postacie historyczne: Ludwik Napoleona Bonaparte</p>	<p>– wymienia wydarzenia związane z walką z porządkiem wiedeńskim, charakteryzuje przebieg Wiosny Ludów w Europie (XXI.1)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Wiosna Ludów, uwłaszczenie</i>;</p> <p>– zna datę Wiosny Ludów (1848–1849);</p> <p>– wskazuje na mapie państwa, w których wybuchła Wiosna Ludów;</p> <p>– wymienia przyczyny Wiosny Ludów.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>burżuazja</i>;</p> <p>– zna datę wybuchu Wiosny Ludów we Francji (II 1848);</p> <p>– identyfikuje postać Ludwika Napoleona Bonapartego;</p> <p>– przedstawia przyczyny Wiosny Ludów;</p> <p>– przedstawia cele, przebieg i skutki powstania dekabrystów;</p> <p>– przedstawia skutki Wiosny Ludów w Europie.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja lipcowa, rewolucja lutowa, dekabryści;</p> <p>– zna daty: dekabrystów (XII 1825), wojny krymskiej (1853–1856);</p> <p>– identyfikuje postacie: Mikołaja I; Aleksandra II;</p> <p>– wskazuje na mapie państwa, w których w latach 1815–1847 wybuchły rewolucje i powstania;</p> <p>– omawia przyczyny, przebieg i skutki rewolucji lipcowej we Francji;</p>	<p>– wskazuje na mapie państwa zaangażowane w wojnę krymską;</p> <p>– opisuje przebieg Wiosny Ludów we Francji, Prusach, Austrii, na Węgrzech i w państwach włoskich;</p> <p>– wymienia przyczyny i skutki wojny krymskiej.</p>	<p>– identyfikuje postacie: Karola X, Ludwika Filipa, Lajosa Kossutha;</p> <p>– ocenia znaczenie Wiosny Ludów dla państw i narodów europejskich.</p>

					– przedstawia skutki Wiosny Ludów we Francji, Prusach, Austrii, na Węgrzech i w państwach włoskich.		
Rozdział II: Ziemie polskie po kongresie wiedeńskim							
1. Po upadku Księstwa Warszawskiego	– podział ziem polskich po kongresie wiedeńskim – podstawowe zasady ustrojowe w Królestwie Polskim, Wielkim Księstwie Poznańskim i Rzeczypospolitej Krakowskiej – sytuacja społeczno-gospodarcza Polaków w zaborach pruskim, austriackim i w Królestwie Polskim – reformy Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego w Królestwie Polskim – reformy uwłaszczeniowe w zaborze pruskim i austriackim – znaczenie terminu: <i>autonomia, protektorat</i> – znaczenie terminu: <i>ziemie zabrane</i>	– wskazuje na mapie podział polityczny ziem polskich po kongresie wiedeńskim (XX.1) – charakteryzuje okres konstytucyjny Królestwa Polskiego – ustrój, osiągnięcia w gospodarce, kulturze i edukacji (XX.2) – omawia położenie Polaków w zaborach pruskim i austriackim, na obszarze ziem zabranych oraz w Rzeczypospolitej Krakowskiej (XX.4)	– wyjaśnia znaczenie terminu <i>uwłaszczenie</i> ; – zna datę powstania Królestwa Polskiego, Wielkiego Księstwa Poznańskiego i Wolnego Miasta Krakowa (1815); – wymienia ustalenia kongresu wiedeńskiego w sprawie ziem polskich.	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>autonomia, Galicja, unia personalna</i> ; – charakteryzuje ustrój Królestwa Polskiego; – wymienia organy władzy określone w konstytucji Królestwa Polskiego; – wymienia reformy Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego; – wymienia ośrodki przemysłowe w Królestwie Polskim; – wskazuje na mapie podział ziem polskich po kongresie wiedeńskim.	– wyjaśnia znaczenie terminów: namiestnik, protektorat; – identyfikuje postacie: Aleksandra I, Wielkiego księcia Konstantego; – charakteryzuje ustrój Wielkiego Księstwa Poznańskiego; – opisuje ustrój Rzeczypospolitej Krakowskiej; – charakteryzuje rozwój gospodarczy zaboru pruskiego i zaboru austriackiego oraz Królestwa Polskiego;	– zna daty: nadania wolności osobistej chłopom w zaborze pruskim (1807), zniesienia pańszczyzny w zaborze austriackim (1848); – wskazuje na mapie najważniejsze okręgi przemysłowe w Królestwie Polskim; – porównuje sytuację gospodarczą ziem polskich pod zaborami.	– ocenia skutki reformy uwłaszczeniowej w zaborze pruskim; – ocenia rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego; – wymienia wady i zalety ustroju Królestwa Polskiego.

					– omawia proces uwłaszczenia chłopów w zaborze pruskim i austriackim.		
2. Powstanie listopadowe	<p>– działalność opozycyjna i spiskowa (Towarzystwo Filomatów, Towarzystwo Filaretów, Towarzystwo Patriotyczne, Sprzysiężenie Podchorążych)</p> <p>– znaczenie terminów: <i>cenżura, konspiracja, kaliszanie</i></p> <p>– przyczyny wybuchu powstania listopadowego</p> <p>– przebieg powstania i charakterystyka władz powstańczych</p> <p>– wojna polsko-rosyjska</p> <p>– wielkie bitwy powstania listopadowego</p> <p>– walki powstańcze poza Królestwem Polskim</p> <p>– przyczyny klęski powstania listopadowego</p>	<p>– przedstawia przyczyny wybuchu powstania listopadowego, charakter zmagania i następstwa powstania dla Polaków w różnych zaborach (XX.3)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu noc listopadowa;</p> <p>– zna daty: wybuchu powstania listopadowego (29/30 XI 1830);</p> <p>– identyfikuje postać Piotra Wysockiego;</p> <p>– wymienia przyczyny powstania listopadowego.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>cenżura, kaliszanie, konspiracja, dyktator</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Aleksandra I, Józefa Chłopińskiego, Mikołaja I, Waleriana Łukasińskiego;</p> <p>– wymienia przykłady organizacji spiskowych i ich cele;</p> <p>– wymieni miejsca najważniejszych bitew powstania listopadowego;</p> <p>– omawia przyczyny klęski powstania listopadowego.</p>	<p>– zna daty: bitwy pod Olszynką Grochowską (II 1831), wojny polsko-rosyjskiej (II–X 1831), bitwy pod Ostrołęką (V 1831), bitwy o Warszawę (6–7 IX 1831);</p> <p>– identyfikuje postacie: Ignacego Prądzyńskiego, Emilii Plater;</p> <p>– wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew powstania listopadowego;</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla powstania listopadowego miała detronizacja cara Mikołaja I;</p> <p>– opisuje przebieg nocy listopadowej</p>	<p>– zna daty: bitwy pod Stoczkiem (II 1831), bitew pod Wawrem i Dębem Wielkim (III 1831), bitew pod Iganiami i Boremlem (IV 1831);</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Sowińskiego, Jana Skrzyneckiego, Jana Krukowieckiego, Tomasza Zana;</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w życiu Królestwa Polskiego pełnił wielki książę Konstanty;</p> <p>– opisuje przebieg wojny polsko-rosyjskiej;</p> <p>– przedstawia okoliczności powstania opozycji</p>	<p>– omawia różnice pomiędzy opozycją legalną i nielegalną w Królestwie Polskim;</p> <p>– ocenia stosunek władz carskich do opozycji legalnej i nielegalnej;</p> <p>– ocenia, czy powstanie listopadowe miało szanse powodzenia.</p>

	<p>– znaczenie terminów: <i>noc listopadowa, detronizacja, dyktator</i></p> <p>– postacie historyczne: Piotr Wysocki, Emilia Plater, Józef Sowiński, car Mikołaj I</p>				<p>– charakteryzuje poczynania władz powstańczych do wybuchy wojny polsko-rosyjskiej;</p>	<p>legalnej i cele jej działalności;</p> <p>– opisuje okoliczności powstania organizacji spiskowych;</p> <p>– przedstawia przebieg walk powstańczych poza Królestwem Polskim.</p>	
3. Polacy po powstaniu listopadowym	<p>– rozmiary i znaczenie Wielkiej Emigracji</p> <p>– stronnictwa polityczne polskiej emigracji i ich programy polityczno-społeczne (Komitet Narodowy Polski, Towarzystwo Demokratyczne Polskie, Hôtel Lambert, Gromady Ludu Polskiego)</p> <p>– skutki powstania listopadowego w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych</p> <p>– represje popowstaniowe</p> <p>– zmiany ustrojowe w Królestwie Polskim</p> <p>– początki rusyfikacji</p>	<p>– charakteryzuje główne nurty oraz postacie Wielkiej Emigracji [...] (XX.5)</p> <p>– przedstawia przyczyny wybuchu powstania listopadowego, charakter zmagania i następstwa powstania dla Polaków w różnych zaborach (XX.3)</p> <p>– charakteryzuje [...] ruch spiskowy w kraju (XX.5);</p> <p>– omawia przyczyny i skutki powstania</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rusyfikacja, Wielka Emigracja</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Fryderyka Chopina, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego;</p> <p>– wymienia przyczyny Wielkiej Emigracji;</p> <p>– wymienia główne kraje, do których emigrowali Polacy po upadku powstania listopadowego;</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>zsyłka, represja, emisariusz</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Zygmunta Krasińskiego, Joachima Lelewela, Adama Jerzego Czartoryskiego;</p> <p>– wymienia formy działalności Polaków na emigracji;</p> <p>– omawia przykłady polityki władz rosyjskich wobec Królestwa Polskiego.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Statut organiczny, kontrybucja</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Szymona Konarskiego, Piotra Ściegiennego;</p> <p>– zna daty: powstania Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1832) i Hôtelu Lambert (1833);</p> <p>– charakteryzuje program Towarzystwa</p>	<p>– zna daty: powstania Komitetu Narodowego Polskiego (1831), Gromad Ludu Polskiego (1835), wprowadzenia Statutu organicznego (1832);</p> <p>– identyfikuje postacie: Stanisława Worcella, Wiktora Heltmana;</p> <p>– przedstawia program Komitetu Narodowego Polskiego</p>	<p>– zna daty: wprowadzenia rosyjskiego kodeksu karnego w Królestwie Polskim (1847);</p> <p>– opisuje działalność kulturalną Polaków na emigracji;</p> <p>– ocenia politykę władz zaborczych wobec Polaków po upadku powstania listopadowego.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – represje w zaborze pruskim – działalność spiskowa po powstaniu listopadowym – znaczenie terminów: <i>Statut organiczny, kontrybucja, Kościół greckokatolicki, rusyfikacja, katorga</i> – postacie historyczne: Szymon Konarski, Piotr Ściegienny 	krakowskiego [...] (XXI.2)	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia główne obozy polityczne powstałe na emigracji; – wskazuje przykłady polityki rusyfikacji w Królestwie Polskim po upadku powstania listopadowego. 		<p>Demokratycznego Polskiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia poglądy środowisk konserwatywnych z Hôtel Lambert. 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia poglądy Gromad Ludu Polskiego; – omawia represje popowstaniowe w zaborze pruskim; 	
4. Wiosna Ludów na ziemiach polskich	<ul style="list-style-type: none"> – próba wzniesienia powstania narodowego w 1846 r. w zaborze pruskim, powstanie krakowskie – rabacja galicyjska i jej następstwa – przebieg i skutki Wiosny Ludów w Wielkopolsce – początki działalności polskich działaczy narodowych na Mazurach i Śląsku – przebieg i skutki Wiosny Ludów w Galicji – znaczenie hasła <i>Za wolność waszą i naszą</i> – udział Polaków w europejskiej Wiośnie Ludów 	– omawia przyczyny i skutki [...] Wiosny Ludów na ziemiach polskich (XXI.2)	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>uwłaszczenie</i>; – zna datę: wybuchu powstania krakowskiego (21/21 II 1846); – wymienia tereny objęte powstaniem krakowskim; – wskazuje na mapie zabory, w których doszło do wystąpienia w 1848 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>rabacja galicyjska</i>; – zna datę: powstania wielkopolskiego (IV–V 1848); – identyfikuje postacie: Edwarda Dembowskiego, Jakuba Szeli; – wyjaśnia przyczyny wybuchu Wiosny Ludów na ziemiach polskich pod zaborami; – omawia przebieg i skutki powstania krakowskiego; 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę: likwidacji Rzeczypospolitej Krakowskiej (XI 1846), uwłaszczenia chłopów w Galicji (1848); – identyfikuje postać Ludwika Mierosławskiego ; – opisuje przebieg Wiosny Ludów w Wielkim Księstwie Poznańskim; – omawia przebieg Wiosny Ludów w Galicji; 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę bitwy pod Miłosławiem (IV 1848); – identyfikuje postacie: Józefa Lompy, Emanuela Smółki; – przedstawia przyczyny niepowodzenia powstania krakowskiego; – przedstawia działalność polskich społeczników na Warmii, Mazurach i Śląsku. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia postawę chłopów galicyjskich wobec szlachty i powstania krakowskiego; – ocenia skutki Wiosny Ludów na ziemiach polskich – ocenia decyzje władz austriackich o uwłaszczeniu chłopów.

	<ul style="list-style-type: none"> – znaczenie terminu <i>rabacja</i> – postacie historyczne: Jakub Szela, Edward Dembowski, Ludwik Mierosławski, Józef Lompa, Józef Bem 			<ul style="list-style-type: none"> – omawia przebieg i skutki rabacji galicyjskiej; 			
5. Kultura polska pod zaborami	<ul style="list-style-type: none"> – kultura polska i oświata w zaborach pruskim, austriackim i w Rzeczypospolitej Krakowskiej – kultura polska po rozbiorach – idee romantyzmu – osiągnięcia kultury polskiej doby romantyzmu – polski mesjanizm – początki badań historii Polski – znaczenie terminów: <i>racjonalizm</i>, <i>romantyzm</i>, <i>mesjanizm</i> – postacie historyczne: Fryderyk Chopin, Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki, Andrzej Towiański, Artur Grottger, Joachim Lelewel 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje główne nurty oraz postacie Wielkiej Emigracji [...] (XX.5) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu romantyzm; – identyfikuje postacie: Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Fryderyka Chopina; – wymienia poglądy romantyków. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>racjonalizm</i>, <i>mesjanizm</i>; – identyfikuje postacie: Joachima Lelewela, Adama Jerzego Czartoryskiego; – wymienia przykłady dzieł polskich romantyków; – wymienia przykłady szkół działających w Królestwie Polskim. 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać: Joachima Lelewela, Artura Grottgera; – charakteryzuje warunki, w jakich ukształtował się polski romantyzm; – wyjaśnia, na czym polegał konflikt romantyków z klasykami. 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Andrzeja Towiańskiego, Artura Grottgera, Antoniego Malczewskiego; – przedstawia sytuację kultury polskiej po utracie niepodległości. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę: otwarcia Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie (1817), otwarcia Uniwersytetu Warszawskiego (1816); – ocenia wpływ romantyzmu na niepodległościowe postawy Polaków
Rozdział III: Europa i świat po Wiośnie Ludów							
1. Stany Zjednoczone w XIX wieku	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój terytorialny Stanów Zjednoczonych – rozwój demograficzny, napływ 	<ul style="list-style-type: none"> – prezentuje przyczyny i skutki wojny secesyjnej w Stanach 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>secesja</i>, <i>Północ</i>, <i>Południe</i>, <i>dyskryminacja</i>; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wojna secesyjna</i>, <i>Konfederacja</i>, <i>Unia</i>; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>taktyka spalonej ziemi</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: bitwy pod Gettysburgiem (VII 1863), kapitulacji wojsk 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie zniesienia niewolnictwa w Stanach Zjednoczonych.

	<p>imigrantów, osadnictwo i los rdzennych mieszkańców Ameryki Północnej</p> <p>– dualizm gospodarczy i polityczny Stanów Zjednoczonych w połowie XIX w.</p> <p>– problem niewolnictwa i ruch abolicjonistyczny</p> <p>– przyczyny i przebieg wojny secesyjnej</p> <p>– skutki wojny domowej</p> <p>– znaczenie terminów: <i>abolicjonizm, secesja, Unia, Konfederacja, dyskryminacja</i></p> <p>– postać historyczna: Abraham Lincoln</p>	Zjednoczonych (XXIII.2)	<p>– zna datę wojny secesyjnej (1861–1865);</p> <p>– identyfikuje postać Abrahama Lincolna;</p> <p>– wymienia przyczyny i skutki wojny secesyjnej.</p>	<p>– zna datę wydania dekretu o zniesieniu niewolnictwa (1863);</p> <p>– identyfikuje postacie: Roberta Lee, Ulyssesa Granta;</p> <p>– charakteryzuje sytuację gospodarczą, społeczną i polityczną Północy i Południa;</p> <p>– wymienia skutki wojny secesyjnej.</p>	<p><i>abolicjonizm, demokraci, republikanie;</i></p> <p>– zna daty: wyboru Abrahama Lincolna na prezydenta USA (1860), secesji Karoliny Południowej (1860), powstania Skonfederowanych Stanów Ameryki (1861);</p> <p>– opisuje przebieg wojny secesyjnej;</p> <p>– wyjaśnia, jakie konsekwencje dla dalszego przebiegu wojny miał dekret o zniesieniu niewolnictwa;</p> <p>– dzieli skutki wojny secesyjnej na: społeczne, polityczne i gospodarcze.</p>	<p>Konfederacji (VI 1865), ataku na Fort Sumter (IV 1861);</p> <p>– wskazuje na mapie etapy rozwoju terytorialnego Stanów Zjednoczonych w XIX w.;</p> <p>– porównuje sytuację gospodarczą, społeczną i polityczną Północy i Południa.</p>	
2. Zjednoczenie Włoch i Niemiec	<p>– rola Piemontu w procesie jednoczenia Włoch</p> <p>– przebieg wojny z Austrią i rola Francji w procesie jednoczenia Włoch</p>	– opisuje sytuację polityczną w Europie w drugiej połowie XIX wieku, w tym procesy zjednoczeniowe	– zna daty: powstania Królestwa Włoch (1861), ogłoszenia powstania II Rzeszy Niemieckiej (18 I 1871);	– wyjaśnia znaczenie terminu <i>wyprawa „tysiąca czerwonych koszul”</i> ;	– zna daty: bitew pod Magentą i Solferino (1859), wojny Prus i Austrii z Danią (1864), bitwy pod Sadową	– zna daty: wojny Piemontu z Austrią (1859), wybuchu powstania w Królestwie Obojga Sycylii (1860), zajęcia Wenecji	– ocenia metody stosowane przez Ottona Bismarcka i Giuseppe Garibaldiego w procesie jednoczenia swoich państw.

	<ul style="list-style-type: none"> – wyprawa „tysiąca czerwonych koszul” – zjednoczenie Włoch i powstanie Królestwa Włoch – koncepcje zjednoczenia Niemiec – rola Prus w procesie jednoczenia Niemiec – polityka Ottona von Bismarcka – wojny Prus z Danią, Austrią i Francją oraz ich znaczenie dla poszerzania wpływów pruskich w Niemczech – proklamacja Cesarstwa Niemieckiego – znaczenie terminów: „<i>czerwone koszule</i>” – postacie historyczne: Wiktor Emanuel II, Giuseppe Garibaldi, Otto von Bismarck, Wilhelm I 	Włoch i Niemiec (XXIII.1)	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Giuseppe Garibaldi;go; – wymienia, jakie wojny stoczono podczas jednoczenia Niemiec; – wymienia wydarzenia, które doprowadziły do zjednoczenia Włoch. 	<p>wojny francusko-pruskiej (1870-1871);</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Wilhelma I, Wiktora Emanuela II, Ottona von Bismarcka; – wyjaśnia, jaką rolę w jednoczeniu Włoch odegrał Giuseppe Garibaldi; – wyjaśnia, jaką rolę w jednoczeniu Niemiec odegrał Otto von Bismarck. 	<p>(1866), bitwy pod Sedanem (1870);</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia skutki zjednoczenia Włoch i Niemiec dla Europy; – opisuje przebieg procesu jednoczenia Niemiec; – wyjaśnia, dlaczego Piemont stał się ośrodkiem jednoczenia Włoch; – omawia skutki wojen Prus z Danią i Austrią dla procesu jednoczenia Niemiec; – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny francusko-pruskiej. 	<p>przez Królestwo Włoch (1866), zajęcia Państwa Kościelnego przez Królestwo Włoskie (1870);</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Henriego Dunant’a; – wskazuje na mapie etapy jednoczenia Włoch i Niemiec. 	
3. Kolonializm w XIX wieku	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny ekspansji kolonialnej w XIX w. – kolonizacja Afryki – polityka kolonialna w Azji – gospodarcza i społeczna rola kolonii w XIX w. – konflikty kolonialne 	– wyjaśnia przyczyny, zasięg i następstwa ekspansji kolonialnej państw europejskich w XIX wieku (XXIII.3)	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>kolonializm</i>, <i>metropolia</i>; – identyfikuje postać królowej Wiktorii; – wymienia państwa, które uczestniczyły 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>kompania handlowa</i> – wskazuje państwa, które posiadały najwięcej kolonii; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ekspansja</i>, <i>eksterminacja</i>, <i>Kompania Wschodnioindyjska</i>; – wskazuje na mapie tereny świata, które 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powstanie sipajów</i>, <i>wojny opiumowe</i>, <i>wojny burskie</i>, <i>powstanie bokserów</i>; – porównuje proces kolonizacji Afryki i Azji. 	– ocenia politykę mocarstw kolonialnych wobec podbitych ludów i państw.

	<ul style="list-style-type: none"> – imperium kolonialne Wielkiej Brytanii – znaczenie terminu <i>kolonializm, wojny burskie</i> – postacie historyczne: królowa Wiktorja 		<p>w kolonizacji Afryki i Azji.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny i skutki ekspansji kolonialnej. 	<ul style="list-style-type: none"> podlegały kolonizacji pod koniec XIX w.; – wymienia przyczyny konfliktów kolonialnych; – przedstawia skutki ekspansji kolonialnej dla państw europejskich i mieszkańców terenów podbitych; – przedstawia proces kolonizacji Afryki i Azji; – wskazuje przykłady konfliktów kolonialnych. 		
4. Przemiany polityczno-społeczne w Europie	<ul style="list-style-type: none"> – demokratyzacja życia politycznego – rozwój ruchu robotniczego – narodziny nurtu socjaldemokratycznego – ideologia anarchistyczna – początki chrześcijańskiej demokracji – rozwój ideologii nacjonalistycznych 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia nowe idee polityczne i zjawiska kulturowe, w tym początki kultury masowej i przemiany obyczajowe (XXIII.4) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>system republikański, monarchia parlamentarna, demokratyzacja</i>; – wyjaśnia, na czym polegał proces demokratyzacji; – wymienia nowe ruchy polityczne 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>socjaldemokracja, chrześcijańska demokracja (chadecja), emancypantki, sufrażystki</i>; – identyfikuje postacie: Karola Marksa, Leona XIII; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>nacjonalizm, szowinizm, syjonizm</i>; – przedstawia założenia programowe socjalistów; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>solidaryzm społeczny, społeczeństwo industrialne, Międzynarodówka, encyklika</i>; – zna datę ogłoszenia 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę ustanowienia 1 maja Świętem Pracy (1889); – porównuje systemy ustrojowe w XIX-wiecznej Europie.

	<ul style="list-style-type: none"> – wpływ przemian cywilizacyjnych na proces emancypacji kobiet – znaczenie terminów: <i>społeczeństwo industrialne, anarchizm, nacjonalizm, syjonizm, emancypacja, sufrażystki</i> – postać historyczna: papież Leon XIII 		<p>w Europie drugiej połowie XIX w.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia postulaty emancypantek i sufrażystek. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje założenia programowe chrześcijańskiej demokracji; – przedstawia cele i metody działania anarchistów; – omawia różnice między zwolennikami socjaldemokracji a komunistami; – wyjaśnia, jakie okoliczności wpłynęły na narodziny ruchu emancypacji kobiet. 	<p>encykliki <i>Rerum novarum</i> (1891);</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia wpływ ideologii nacjonalizmu na kształtowanie się różnych postaw wobec narodu i mniejszości narodowych; – przedstawia okoliczności kształtowania się syjonizmu i jego założenia. 	
<p>5. Postęp techniczny i kultura przełomu XIX i XX wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> – teoria ewolucji i jej znaczenie dla rozwoju nauki – rozwój nauk przyrodniczych oraz medycyny i higieny w drugiej połowie XIX w. – odkrycia z dziedziny fizyki – promieniotwórczość pierwiastków – rozwój komunikacji i środków transportu 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia nowe idee polityczne i zjawiska kulturowe, w tym początki kultury masowej i przemiany obyczajowe (XXIII.4) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>teoria ewolucji, promieniowanie X, kultura masowa</i>; – identyfikuje postacie: Karola Darwina, Marii Skłodowskiej-Curie; – wymienia odkrycia naukowe, przełomu XIX i XX wieku; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>pasteryzacja</i>; – zna datę ogłoszenia teorii ewolucji przez Karola Darwina (1859), – identyfikuje postacie: Karola Darwina, Marii Skłodowskiej-Curie, Ludwika Pasteura, Auguste’a i Louisa Lumière, Claude 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>secesja, realizm, impresjonizm, naturalizm, kubizm</i>; – identyfikuje postacie: Dmitrija Mendelejewa, Wilhelma Roentgena, Charelsa Dickensa, Pierre’a Curie; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>historyzm, symbolizm, futurizm, ekspresjonizm</i>; – zna datę pierwszych igrzysk olimpijskich (1896); – identyfikuje postacie: Émile’a Zoli, Roberta 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie rozpowszechnienia nowych środków transportu; – ocenia znaczenie budowy Kanału Sueskiego i Kanału Panamskiego dla rozwoju komunikacji; – wyjaśnia, w jaki sposób podglądy pozytywistów wpłynęły na literaturę

	<ul style="list-style-type: none"> – budowa wielkich kanałów morskich i ich znaczenie (Kanał Sueski i Panamski) – nowe nurty w literaturze, malarstwie, muzyce i architekturze drugiej połowy XIX w. (impresjonizm, secesja) – postacie historyczne: Karol Darwin, Maria Skłodowska-Curie, Ludwik Pasteur, bracia Wright, bracia Lumière – narodziny kultury masowej (radio, kino) – upowszechnienie sportu i kultury fizycznej – znaczenie terminów: <i>realizm, naturalizm, impresjonizm, historyzm, secesja</i> 		<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia cechy charakterystyczne kultury masowej; – wymienia nowe kierunki w sztuce i architekturze. 	<p>Moneta, Rudolfa Diesela;</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia założenia teorii ewolucji; – wskazuje wynalazki, które miały wpływ na życie codzienne; – wymienia wynalazki, które miały wpływ na rozwój medycyny i higieny. 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje rozwój komunikacji i transportu; – charakteryzuje nowe kierunki w sztuce i architekturze; – wyjaśnia, czym charakteryzowało się malarstwo impresjonistów; – wyjaśnia, w jaki sposób wynalazki zmieniły życie codzienne w XIX w.; – przedstawia okoliczności upowszechnienia sportu w drugiej połowie XIX w. 	<p>Kocha, Karla Benza, Gottlieba Daimlera,</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakie czynniki miały wpływ na spadek liczby zachorowań i śmiertelności w XIX w.; 	<p>i sztukę przełomu XIX i XX w.</p>
--	--	--	--	--	--	---	--------------------------------------

Rozdział IV: Ziemie polskie po Wiośnie Ludów

1. Powstanie styczniowe	<ul style="list-style-type: none"> – początki idei pracy organicznej na ziemiach polskich – odwilż posewastopolska w Rosji i Królestwie Polskim – manifestacje patriotyczne i „rewolucja moralna” – wzrost aktywności 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia pośrednie i bezpośrednie przyczyny powstania, w tym „rewolucję moralną” 1861–1862 (XXII.1) – dokonuje charakterystyki działań powstańczych z 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>praca organiczna, branka, dyktator</i>; – zna daty: wybuchu powstania (22 I 1863), ukazu o uwłaszczeniu w Królestwie Polskim (III 1864); 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: „<i>czerni</i>”, „<i>biały</i>”, <i>wojna partyzancka, ukaz</i>; – identyfikuje postacie: Aleksandra Wielopolskiego Ludwika Mierosławskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>odwilż (wiosna) posewastopolska</i>; – identyfikuje postacie: Jarosława Dąbrowskiego, Leopolda Kronenberga; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu „<i>rewolucja moralna</i>”; – zna daty: aresztowania Romualda Traugutta (IV 1864), objęcia dyktatury przez 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia politykę Aleksandra Wielopolskiego; – ocenia postawy dyktatorów powstania styczniowego.
-------------------------	--	--	---	--	--	--	---

	<p>politycznej polskiego społeczeństwa</p> <ul style="list-style-type: none"> – stronnictwa polityczne w Królestwie Polskim – „biali” i „czerwoni” – polityka A. Wielopolskiego i jego reformy – bezpośrednie przyczyny i okoliczności wybuchu powstania styczniowego – wymowa i znaczenie manifestu Tymczasowego Rządu Narodowego – przebieg i charakter walk powstańczych w Królestwie Polskim i na Litwie – rola dyktatorów i Rządu Narodowego – kwestia chłopska podczas powstania styczniowego – dekret cara o uwłaszczeniu – znaczenie terminów: „rewolucja moralna”, <i>biali, czerwoni, branka, dyktator, państwo podziemne, wojna partyzancka</i> – postacie historyczne: Aleksander Wielopolski, Romuald 	<p>uwzględnieniem, jeśli to możliwe, przebiegu powstania w swoim regionie (XXII.2)</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia uwłaszczenie chłopów w zaborze rosyjskim oraz porównuje z uwłaszczeniem w pozostałych zaborach (XXII.3) 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Romualda Traugutta; – wymienia założenia pracy organicznej; – określa przyczyny powstania styczniowego; – wskazuje przyczyny upadku powstania styczniowego. 	<p>Mariana Langiewicza;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia przykłady realizacji programu pracy organicznej; – przedstawia programy polityczne „białych” i „czerwonych”; – przedstawia reformy Aleksandra Wielopolskiego; – wskaże na mapie miejsca walk powstańczych; – omawia okoliczności i skutki wprowadzenia dekretu o uwłaszczeniu w Królestwie Polskim. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę ogłoszenia manifestu Tymczasowego Rządu Narodowego (22 I 1863); – charakteryzuje odwilż posewastopolską w Królestwie Polskim; – wskazuje różnicę w stosunku do powstania zbrojnego między „czerwonymi” i „białymi”; – omawia cele manifestu Tymczasowego Rządu Narodowego; – wyjaśnia, jaką rolę w upadku powstania odegrała kwestia chłopska. 	<p>Mariana Langiewicza (III 1863);</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Andrzeja Zamoyskiego, Józefa Hauke-Bosaka; – wyjaśnia, jaką rolę pełniły manifestacje patriotyczne w przededniu wybuchu powstania; – porównuje programy polityczne „czerwonych” i „białych”. 	
--	---	---	--	--	---	--	--

	Traugutt, Ludwik Mierosławski						
2. Po powstaniu styczniowym	<ul style="list-style-type: none"> – represje wobec uczestników powstania styczniowego – likwidacja odrębności Królestwa Polskiego i polityka Rosji na ziemiach zabranych – polityka rusyfikacji urzędów i szkolnictwa – represje wobec Kościoła katolickiego i unickiego – sposoby oporu Polaków przed polityką rusyfikacji – znaczenie terminów: <i>rusyfikacja, Uniwersytet Latający, tajne komplety, kibitka, trójlojalizm</i> – polityka germanizacji w zaborze pruskim – rugi pruskie, Kulturkampf – autonomia Galicji i jej przejawy – polonizacja oświaty i rozwój kultury – postawy Polaków wobec polityki zaborców w zaborze pruskim i austriackim 	<ul style="list-style-type: none"> – wylicza formy represji popowstaniowych (XXII.4) – wyjaśnia cele i opisuje metody działań zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej – [...] germanizacja (Kulturkampf), autonomia galicyjska (XXIV.1) – opisuje postawy społeczeństwa polskiego w stosunku do zaborców – trójlojalizm, praca organiczna, ruch spółdzielczy (XXIV.2) – opisuje formowanie się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków (XXIV.3) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rusyfikacja, germanizacja;</i> – identyfikuje postać Michała Drzymały; – wymienia bezpośrednie represje wobec uczestników powstania styczniowego; – charakteryzuje politykę germanizacji. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>trójlojalizm, Kraj Przywiślański, autonomia, kulturkampf, strajk szkolny, rugie pruskie;</i> – zna datę protestu dzieci we Wrześni (1901); – identyfikuje postać Marii Konopnickiej; – wymienia postawy Polaków wobec rusyfikacji i germanizacji; – przedstawia przykłady rusyfikacji i germanizacji ziem zabranych; – wyjaśnia, na czym polegała polityka kulturkampfu; – wymienia instytucje autonomiczne w Galicji. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kibitka, tajne komplety, Komisja Kolonizacyjna, Hakata;</i> – identyfikuje postać Ottona von Bismarcka, Mieczysława Ledóchowskiego, Piotra Wawrzyniaka; – zna daty: rozpoczęcia rugów pruskich (1885), powstania Komisji Kolonizacyjnej (1886); – omawia walkę władz carskich z polskim Kościołem; – omawia postawę Polaków wobec rusyfikacji i germanizacji; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Uniwersytet Latający, Towarzystwo Czytelni Oświatowych, nowela osadnicza, ustawa kagańcowa;</i> – zna datę ogłoszenia tzw. noweli osadniczej (1904), – przedstawia okoliczności nadania Galicji autonomii przez władze austriackie; 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia politykę caratu wobec ludności polskiej na ziemiach zabranych; – ocenia postawy Polaków w Królestwie Polskim wobec rusyfikacji i germanizacji; – ocenia znaczenie autonomii galicyjskiej dla rozwoju polskiego życia narodowego.

	<p>– świadomość narodowa Polaków pod zaborami i proces powstawania nowoczesnego narodu polskiego</p> <p>– znaczenie terminów: <i>rugi pruskie, Komisja Kolonizacyjna, Kulturkampf, ustawa kagańcowa, strajk szkolny, germanizacja, rusyfikacja</i></p> <p>– postacie historyczne: Mieczysław Ledóchowski, Michał Drzymała</p>						
3. Zmiany społeczno-gospodarcze na ziemiach polskich	<p>– przemiany gospodarcze i społeczne na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w.</p> <p>– specyfika sytuacji gospodarczej poszczególnych zaborów.</p> <p>– inne narodowości na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej</p> <p>– postęp cywilizacyjny na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w.</p>	<p>– opisuje postawy społeczeństwa polskiego w stosunku do zaborców – trójlojalizm, praca organiczna, ruch spółdzielczy (XXIV.2)</p> <p>– opisuje formowanie się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków (XXIV.3)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>emigracja zarobkowa, robotnicy</i>;</p> <p>– identyfikuje postać Hipolita Cegielskiego;</p> <p>– wyjaśnia przyczyny i wskazuje kierunki emigracji zarobkowej Polaków pod koniec XIX w.;</p> <p>– wymienia grupy społeczne, które wykształciły się</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>burżuazja, inteligencja, ziemiaństwo</i>;</p> <p>– zna datę uwłaszczenia chłopów w zaborze rosyjskim (1864);</p> <p>– wymienia przykłady przedsiębiorczości Polaków w zaborze pruskim i wymienia jej przykłady;</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>asymilacja, spółdzielnie oszczędnościowo-pożyczkowe</i>;</p> <p>– zna datę zniesienia granicy celnej z Rosją (1851);</p> <p>– identyfikuje postać Franciszka Stefczyka;</p> <p>– przedstawia rozwój i rolnictwa</p>	<p>– porównuje rozwój gospodarczy ziem polskich trzech zaborów;</p> <p>– zna datę zakończenia budowy kolei warszawsko-wiedeńskiej (1848);</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał proces asymilacji Żydów i jakie były jego skutki;</p> <p>– opisuje przykłady przedsiębiorczości</p>	<p>– ocenia postawy Polaków wobec różnych problemów związanych z rozwojem gospodarczym ziem polskich pod zaborami;</p>

	<p>– znaczenie terminów: <i>emigracja zarobkowa, ziemiaństwo</i></p> <p>– postacie historyczne: Hipolit Cegielski, Ignacy Łukasiewicz, Franciszek Stefczyk</p>		<p>w społeczeństwie polskim w XIX w.</p>	<p>– charakteryzuje rozwój gospodarczy Galicji;</p> <p>– omawia przykłady przemian cywilizacyjnych na ziemiach polskich w XIX w.</p>	<p>w zaborze rosyjskim;</p> <p>– omawia rozwój Łodzi jako miasta przemysłowego;</p> <p>– omawia rozwój spółdzielczości w Galicji;</p> <p>– charakteryzuje przemiany społeczne na ziemiach polskich.</p>	<p>w zaborze rosyjskim, pruskim i austriackim;</p>	
<p>4. Działalność polityczna na ziemiach polskich</p>	<p>– okoliczności narodzin nowych ruchów politycznych na ziemiach polskich</p> <p>– założenia programowe i działalność partii socjalistycznych, nacjonalistycznych i ludowych,</p> <p>– podziały na polskiej scenie politycznej na przełomie XIX i XX w.</p> <p>– przyczyny rewolucji 1905–1907 na ziemiach polskich oraz jej kontekst narodowy i społeczny</p> <p>– przebieg rewolucji lat 1905–1907</p>	<p>– omawia narodziny i pierwsze lata istnienia nowoczesnych ruchów politycznych (socjalizm, ruch ludowy, ruch narodowy) (XXIV.4)</p> <p>– wyjaśnia społeczne i narodowe aspekty rewolucji w latach 1905–1907 (XXIV.5)</p> <p>– charakteryzuje spór orientacyjny w latach 1908–1914 (XXIV.6)</p>	<p>– zna datę rewolucji 1905–1907;</p> <p>– rozwinię skróty: SDKP, SDKPiL, PPS, PSL;</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Wincentego Witosa;</p> <p>– wskazuje partie należące do ruchu socjalistycznego, narodowego i ludowego;</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>orientacja prorosyjska, orientacja proaustriacka, krwawa niedziela, solidaryzm narodowy</i>;</p> <p>– zna datę krwawej niedzieli (22 I 1905);</p> <p>– identyfikuje postacie: Ludwika Waryńskiego, Róży Luksemburg, Ignacego Daszyńskiego;</p> <p>– wymienia skutki rewolucji 1905–1907 na ziemiach polskich;</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>endecja</i>;</p> <p>– zna daty: powstania Wielkiego Proletariatu (1882), Polskiej Partii Socjalistycznej (1892), Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego (1897), Polskiego Stronnictwa Ludowego (1903);</p> <p>– wymienia założenia programowe SDKPiL i PPS;</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Duma Państwowa, Macierz Szkolna</i>;</p> <p>– zna daty: powstania Socjaldemokracji Królestwa Polskiego (1893), Socjaldemokracji Królestwa i Litwy (1900), Stronnictwa Ludowego (1895), Polskiej Partii Socjaldemokratycznej Galicji i Śląska (1897);</p>	<p>– wyjaśnia, jaki wpływ miała działalność partii politycznych na postawy Polaków pod zaborami;</p> <p>– ocenia skalę realizacji haseł polskich partii politycznych w XIX i na początku XX w.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – orientacja proaustriacka i prorosyjska – ich oczekiwania polityczne i najważniejsi działacze – powstanie organizacji niepodległościowych (Związek Walki Czynnej, Związek Strzelecki) – znaczenie terminów: <i>solidaryzm narodowy</i>, <i>antysemityzm</i> – postacie historyczne: Ludwik Waryński, Józef Piłsudski, Roman Dmowski – znaczenie terminu: <i>organizacja paramilitarna</i> – postacie historyczne: Józef Mirecki, Stefan Okrzeja 			<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje orientację proaustriacką i prorosyjską; – wymienia przyczyny i przebieg rewolucji 1905–1907 w Rosji i Królestwie Polskim; – wymienia polskie organizacje niepodległościowe działające pod zaborami. 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia założenia ruchu robotniczego i ruchu narodowego; – przedstawia okoliczności ukształtowania się orientacji politycznych Polaków na początku XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Stanisława Wojciechowskiego, Stanisława Stojalowskiego, Franciszka Stefczyka, Marii i Bolesława Wysłouchów; – omawia okoliczności narodzin ruchu robotniczego na ziemiach polskich; – wyjaśnia, dlaczego polski ruch ludowy powstał i rozwinął się w Galicji; – porównuje założenia programowe PPS i SDKPiL; – porównuje założenia programowe orientacji niepodległościowych do 1914 r. 	
5. Kultura polska na przełomie XIX i XX wieku	<ul style="list-style-type: none"> – program polskiego pozytywizmu i jego teoretycy – znaczenie pracy organicznej i pracy u 	– opisuje formowanie się nowoczesnej świadomości	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pozytywizm</i> , <i>praca organiczna</i> ,	– wyjaśnia znaczenie terminu <i>modernizm</i> ; – wyjaśnia, dlaczego Galicja stała się	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>literatura</i>	– wyjaśnia znaczenie terminu <i>ogródki jordanowskie</i> ,	– ocenia skuteczność tworzenia literatury i malarstwa ku pokrzepieniu serc.

	<p>podstaw dla społeczeństwa polskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – wzrost popularności powieści i malarstwa historycznego – Młoda Polska i jej wkład w rozwój kultury polskiej przełomu wieków – początki kultury masowej na ziemiach polskich – znaczenie terminów: <i>modernizm, Młoda Polska, realizm</i>, – postacie historyczne: Bolesław Prus, Henryk Sienkiewicz, Maria Konopnicka, Jan Matejko, Stanisław Wyspiański, Helena Modrzejewska 	<p>narodowej Polaków (XXIV.3)</p>	<p><i>praca u podstaw, Młoda Polska;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Henryka Sienkiewicza, Bolesława Prusa, Władysława Reymonta, Elizy Orzeszkowej, Jana Matejki, Marii Konopnickiej, Stanisława Wyspiańskiego, Stefana Żeromskiego; – wyjaśnia, na czym polegała literatura i malarstwo tworzone ku pokrzepieniu serc; – podaje przykłady literatury i malarstwa tworzonego ku pokrzepieniu serc. 	<p>centrum polskiej nauki i kultury;</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje kulturę Młodej Polski; – wymienia cechy kultury masowej na ziemiach polskich przełomu XIX i XX w. 	<p><i>postyczniowa, skauting;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia wpływ poglądów pozytywistycznych na rozwój literatury; – wyjaśnia, jaką rolę miało popularyzowanie historii wśród Polaków pod zaborami. 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Henryka Jordana, Heleny Modrzejewskiej, Andrzeja Małkowskiego, Kazimierza Prószyńskiego; – wyjaśnia, jaki wpływ na przemiany światopoglądowe miała klęska powstania styczniowego; – charakteryzuje sztukę polską przełomu XIX i XX w. 	
Rozdział V: I wojna światowa							
<p>I. Świat na drodze ku wojnie</p>	<ul style="list-style-type: none"> – rola nowych mocarstw (Stany Zjednoczone, Niemcy i Japonia) w zmianie układu sił na świecie – wojna rosyjsko-japońska i jej znaczenie – wyścig zbrojeń – nowe rozwiązania 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia najważniejsze konflikty pomiędzy mocarstwami europejskimi na przełomie XIX i XX wieku (XXV.1) – wymienia główne przyczyny wojny: polityczne i 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>trójprzymierze/państwa centralne, trójporozumienie/ententa, aneksja;</i> – wskazuje na mapie państwa należące 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: zawarcia trójprzymierza (1882), powstania trójporozumienia (1907); – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kocioł bałkański;</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaki wpływ na ład światowy miało powstanie nowych mocarstw w drugiej połowie XIX i na początku XX w.; – opisuje okoliczności 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: I wojny bałkańskiej (1912), II wojny bałkańskiej (1913), wojny rosyjsko-japońskiej (1904–1905), bitwy pod Cuszimą (1905); – przedstawia wpływ konfliktów 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ konfliktów bałkańskich na zaostrzenie sytuacji międzynarodowej w Europie.

	<p>techniczne w służbie armii</p> <ul style="list-style-type: none"> – narastanie konfliktów politycznych, gospodarczych i militarnych między mocarstwami europejskimi – powstanie trójprzymierza i trójporozumienia – wojny bałkańskie i ich skutki – znaczenie terminów: <i>trójprzymierze, trójporozumienie, kocioł bałkański</i> 	<p>gospodarcze, pośrednie i bezpośrednie (XXV.2)</p>	<p>do trójprzymierza i trójporozumienia;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje cele trójprzymierza i trójporozumienia; – wyjaśnia, na czym polegał wyścig zbrojeń. 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny narastania konfliktów między europejskimi mocarstwami; – przedstawia przykłady rywalizacji mocarstw na morzach i oceanach; – wyjaśnia, jak doszło do wybuchu wojny rosyjsko-japońskiej. 	<p>powstania trójprzymierza i trójporozumienia;</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia przebieg wojny rosyjsko-japońskiej i jej skutki. 	<p>kolonialnych na sytuację w Europie;</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny i skutki wojen bałkańskich. 	
<p>2. Na frontach I wojny światowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – rola zamachu w Sarajewie dla losów Europy – działania na froncie zachodnim (bitwy nad Marną, pod Verdun) – przebieg walk na froncie wschodnim (bitwy pod Tannenbergiem i Gorlicami) – działania wojenne na morzach i ich znaczenie dla przebiegu wojny – okoliczności przystąpienia Stanów Zjednoczonych do wojny 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia główne przyczyny wojny – polityczne i gospodarcze, pośrednie i bezpośrednie (XXV.2) – omawia specyfikę działań wojennych: wojna pozycyjna, manewrowa, działania powietrzne i morskie (XXV.3) – charakteryzuje postęp techniczny w okresie I wojny światowej (XXV.4) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Wielka Wojna, front</i>; – identyfikuje postać Franciszka Ferdynanda Habsburga; – zna daty: zamachu w Sarajewie (28 VI 1914), wypowiedzenia wojny Serbii przez Austro-Węgry (28 VII 1914), I wojny światowej (1914–1918), podpisania kapitulacji przez 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ultimatum, wojna błyskawiczna, wojna pozycyjna, wojna manewrowa, nieograniczona wojna podwodna</i>; – zna daty: wypowiedzenia wojny Niemcom przez Stany Zjednoczone (IV 1917), podpisania traktatu brzeskiego (3 III 1918); – wskazuje na mapie państwa europejskie walczące w Wielkiej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>U–boot, ofensywa</i>; – identyfikuje postacie: Karola I Habsburga, Wilhelma II, Gawriło Principa; – przedstawia proces kształtowania się bloku państw centralnych i państw ententy; – przedstawia okoliczności 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: przyłączenia się Włoch do ententy (1915), bitwy nad Marną (IX 1914), bitwy pod Verdun (1916), bitwy pod Ypres (1915), bitwy nad Sommą (1916), bitwy pod Tannenbergiem (VIII 1914), ogłoszenia nieograniczonej wojny podwodnej (1917); – wyjaśnia, jaki wpływ na losy wojny miała 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki ogłoszenia przez Niemcy nieograniczonej wojny podwodnej; – ocenia skutki zastosowania nowych rodzajów broni; – porównuje taktykę prowadzenia działań na froncie wschodnim i zachodnim.

	<ul style="list-style-type: none"> – zakończenie działań wojennych – traktat brzeski, rozejm w Compiègne – znaczenie terminów: <i>wojna błyskawiczna, wojna pozycyjna, państwa centralne</i> – postać historyczna: arcyksiążę Franciszek Ferdynand Habsburg 		<p>Niemcy w Compiègne (11 XI 1918);</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczynę bezpośrednią wybuchu Wielkiej Wojny; – wymienia cechy charakterystyczne prowadzenia i przebiegu działań wojennych w czasie I wojny światowej. 	<p>Wojnie po stronie ententy i państw centralnych;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny pośrednie wybuchu Wielkiej Wojny; – wyjaśnia, jaki wpływ na przebieg wojny miało wprowadzenie nowych rodzajów broni; – wskazuje przyczyny klęski państw centralnych. 	<p>kapitulacji państw centralnych.</p>	<p>sytuacja wewnętrzna w Niemczech i Austro-Węgrzech;</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje przebieg walk na froncie zachodnim i wschodnim; – przedstawia przebieg walk na Bałkanach i we Włoszech. 	
3. Rewolucje w Rosji	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny, przebieg i skutki rewolucji lutowej w Rosji – konflikt wewnętrzny w okresie dwuwładzy (działalność Lenina, ogłoszenie tzw. tezy kwietniowych) – rewolucja październikowa i jej skutki – wojna domowa i interwencje sił ententy – następstwa polityczne i międzynarodowe rewolucji bolszewickiej i wojny domowej 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje rewolucję i wojnę domową w Rosji (XXV.5) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>bolszewicy, Armia Czerwona, lagry</i>; – zna daty: wybuchu rewolucji lutowej (III 1917), wybuchu rewolucji październikowej (XI 1917); – identyfikuje postać Włodzimierza Lenina; – rozwinię skrót ZSRS. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rewolucja lutowa, rewolucja październikowa</i>; – zna daty: wojny domowej w Rosji (1919–1922), powstania ZSRS (XII 1922); – identyfikuje postać Mikołaja II; – wskazuje na mapie miejsce wybuchu rewolucji lutowej oraz rewolucji październikowej; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Rada Komisarzy Ludowych, dwuwładza, Rząd Tymczasowy, biała gwardia, Czeka, tezy kwietniowe</i>; – zna datę obalenia caratu przez Rząd Tymczasowy (15 III 1917); – identyfikuje postacie: Lwa Trockiego, Feliksa Dzierżyńskiego; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eserowcy, mienszewicy</i>; – zna datę powstania Rady Komisarzy Ludowych (XI 1917); – identyfikuje postacie: Aleksandra Kiereńskiego, Grigorij Rasputin; – wymienia założenia 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki przewrotu bolszewickiego dla Rosji i Europy.

	<p>– znaczenie terminów: <i>mienszewicy, bolszewicy, Biała Gwardia, Armia Czerwona, Czeka</i></p> <p>– postacie historyczne: Aleksander Kiereński, Włodzimierz Lenin, Feliks Dzierżyński</p>			<p>– wymienia przyczyny i skutki rewolucji lutowej i październikowej;</p> <p>– wymienia, kto sprawuje władzę w Rosji po rewolucji październikowej.</p>	<p>– omawia sytuację wewnętrzną w Rosji w czasie I wojny światowej;</p> <p>– określa przyczyny, omawia przebieg i skutki wojny domowej w Rosji.</p>	<p>programowe rosyjskich stronnictw politycznych;</p> <p>– omawia przebieg rewolucji lutowej;</p> <p>– charakteryzuje okres dwuwładzy w Rosji.</p>	
4. Sprawa polska podczas I wojny światowej	<p>– postawy Polaków w sytuacji nadchodzącej wojny</p> <p>– działania Kompanii Kadrowej i Legionów Polskich</p> <p>– kryzys przysięgowy i jego znaczenie</p> <p>– działalność polskich formacji zbrojnych u boku Rosji</p> <p>– powstanie Błękitnej Armii</p> <p>– postawa państw zaborczych wobec sprawy polskiej</p> <p>– Akt 5 listopada i jego znaczenie dla sprawy polskiej</p> <p>– stanowisko państw ententy w sprawie polskiej</p> <p>– znaczenie orędzie prezydenta T.W.</p>	<p>– charakteryzuje stosunek państw zaborczych do sprawy polskiej w przededniu i po wybuchu wojny (XXVI.1)</p> <p>– omawia umiędzynarodowie nie sprawy polskiej: akt 5 listopada 1916 roku, rolę USA i rewolucji rosyjskich, deklarację z 3 czerwca 1918 roku (XXVI.2)</p> <p>– ocenia polski wysiłek zbrojny i dyplomatyczny, wymienia prace państwotwórcze podczas wojny (XXVI.3)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>Legiony Polskie</i>;</p> <p>– zna datę sformowania Legionów Polskich (1914), podpisania traktatu wersalskiego (28 VI 1919);</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Ignacego Jana Paderewskiego;</p> <p>– wymienia postanowienia konferencji wersalskiej w sprawie polskiej.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kryzys przysięgowy, Błękitna Armia</i>;</p> <p>– zna datę kryzysu przysięgowego (VII 1917);</p> <p>– omawia udział polskich formacji zbrojnych u boku państw centralnych i u boku ententy.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Akt 5 listopada (manifest dwóch cesarzy), Rada Regencyjna</i>;</p> <p>– zna daty: wydania manifestu dwóch cesarzy (5 XI 1916), programu pokojowego prezydenta Wilsona (8 I 1918);</p> <p>– wskazuje na mapie podział ziem polskich w 1915 r.;</p> <p>– przedstawia okoliczności, w jakich powstały Legiony Polskie i wskazuje cele ich działalności.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Kompania Kadrowa, Legion Puławski, I II Brygada Legionów Polskich</i>;</p> <p>– zna daty: odezwy cara Mikołaja II (1916), powstania Rady Regencyjnej (1917), wkroczenia Kompanii Kadrowej do Królestwa Polskiego (6 VIII 1914), powstania Legionu Puławskiego (1914);</p> <p>– przedstawia okoliczności utworzenia wojska polskiego we Francji.</p>	<p>– porównuje taktykę prowadzenia działań na froncie wschodnim i zachodnim;</p> <p>– ocenia wkład Legionów Polskich w odzyskanie niepodległości przez Polaków.</p>

	<p>Wilsona dla sprawy polskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> – udział Polaków w obradach konferencji pokojowej w Paryżu i jej decyzje w kwestii ziem polskich – znaczenie terminów: <i>Legiony Polskie, kryzys przysięgowy, Akt 5 listopada, Rada Regencyjna, linia Curzona</i> – postacie historyczne: Józef Haller, Ignacy Jan Paderewski, Thomas Woodrow Wilson, Roman Dmowski, Władysław Grabski 						
--	--	--	--	--	--	--	--

Rozdział VI: Świat w okresie międzywojennym

<p>1. Świat po I wojnie światowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – skutki społeczne, ekonomiczne i polityczne I wojny światowej – traktat wersalski i traktaty pokojowe z państwami centralnymi oraz ich postanowienia – powstanie Ligi Narodów i jej znaczenie w okresie międzywojennym – powstanie nowych lub odzyskanie niepodległości przez 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postanowienia konferencji paryskiej oraz traktatu w Locarno; ocenia funkcjonowanie Ligi Narodów i ład wersalski (XXVII.2) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Liga Narodów, wielki kryzys gospodarczy</i>; – zna daty: podpisania traktatu wersalskiego (28 VI 1919); – wymienia państwa europejskie decydujące o ładzie wersalskim; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Wielka Czwórka, demilitaryzacja, ład wersalski, czarny czwartek, New Deal</i>; – zna daty: obrad konferencji paryskiej (XI 1918–VI 1919), powstania Ligi Narodów (1920), układu w Locarno (1925), czarnego czwartku (24 X 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plebiscyt, wolne miasto, mały traktat wersalski</i>; – charakteryzuje postanowienia małego traktatu wersalskiego; – charakteryzuje działalność Ligi Narodów; 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: wstąpienia Niemiec do Ligi Narodów (1926), wstąpienia ZSRS do Ligi Narodów (1934) – identyfikuje postacie: Davida Lloyd George’a, Thomasa Wilsona, Vittorio Orlando; – omawia postanowienia pokojów 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skuteczność funkcjonowania ładu wersalskiego; – ocenia wpływ wielkiego kryzysu gospodarczego na sytuację polityczną w Europie; – wyjaśnia, jaką rolę w podważeniu ładu wersalskiego odegrał układ w Locarno.
---------------------------------------	---	---	--	--	--	---	---

	<p>narody europejskie (Polska, Czechosłowacja, Królestwo SHS, Litwa, Łotwa, Estonia, Finlandia, Irlandia)</p> <p>– konferencja w Locarno i jej postanowienia</p> <p>– wielki kryzys gospodarczy – przyczyny i jego skutki polityczne</p> <p>– znaczenie terminów: <i>ład wersalski, mały traktat wersalski, demilitaryzacja, państwo monoetniczne, Liga Narodów, czarny czwartek, New Deal</i></p> <p>– postacie historyczne: Franklin Delano Roosevelt</p>		<p>– wymienia postanowienia traktatu wersalskiego</p> <p>– przedstawia zniszczenia i straty po I wojnie światowej;</p>	<p>1929), wprowadzenia <i>New Deal</i> (1933);</p> <p>– identyfikuje postać Franklina Delano Roosevelta;</p> <p>– wskazuje na mapie państwa powstałe po I wojnie światowej;</p> <p>– wyjaśnia cel powstania Ligi Narodów.</p>	<p>– charakteryzuje przejawy wielkiego kryzysu gospodarczego i sposoby radzenia sobie z nim;</p> <p>– charakteryzuje postanowienia konferencji w Locarno.</p>	<p>podpisanych z dawnymi sojusznikami Niemiec;</p>	
2. Narodziny faszystów	<p>– przyczyny powojennego kryzysu demokracji</p> <p>– narodziny i rozwój włoskiego faszystowskiego (ideologia, działalność partii faszystowskiej)</p> <p>– okoliczności przejścia władzy przez B. Mussoliniego i budowa państwa totalitarnego</p>	<p>– charakteryzuje oblicza totalitaryzmu (włoskiego faszystowskiego, niemieckiego narodowego socjalizmu [...]): ideologię i praktykę (XXVII.3)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>faszystów, narodowy socjalizm (nazizm), obóz koncentracyjny, führer</i>;</p> <p>– zna daty: marszu na Rzym (1922), przejścia przez Adolfa Hitlera funkcji kanclerza (I 1933);</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>marsz na Rzym, antysemityzm, „czarne koszule”, ustawy norymberskie, totalitaryzm, Gestapo</i>;</p> <p>– zna datę przyjęcia ustaw norymberskich (1935), nocy kryształowej (1938);</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>noc długich noży, ustawy norymberskie, noc kryształowa, totalitaryzm</i>;</p> <p>– zna daty: przejścia przez Benita Mussoliniego funkcji premiera</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>korporacja, pucz, indoktrynacja, pakt laterański</i>;</p> <p>– zna daty: powstania Związków Włoskich Kombatantów (1919), puczu monachijskiego (1923), powstania</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego w Europie zyskały popularność rządy totalitarne;</p> <p>– ocenia zbrodniczą politykę nazistów do 1939 r.;</p> <p>– ocenia wpływ polityki prowadzonej przez Benita Mussoliniego</p>

<p>– powstanie i rozwój niemieckiego narodowego socjalizmu (ideologia, działalność partii narodowosocjalistycznej)</p> <p>– okoliczności przejęcia władzy przez A. Hitlera, budowa państwa i społeczeństwa totalitarnego w Niemczech</p> <p>– represje i zbrodnie nazistów w pierwszych latach sprawowania władzy w Niemczech</p> <p>– znaczenie terminów: <i>faszizm, marsz na Rzym, narodowy socjalizm (nazizm), system monopartyjny, propaganda, totalitaryzm, autorytaryzm, antysemityzm, ustawy norymberskie, „noc długich noży”, obóz koncentracyjny, „noc kryształowa”, hitlerjugend</i></p> <p>– postacie historyczne: Benito Mussolini, Adolf Hitler, Josef Goebbels, Heinrich Himmler</p>		<p>– identyfikuje postacie: Benito Mussoliniego, Adolfa Hitlera;</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne faszyzmu i nazizmu.</p>	<p>– identyfikuje postać Josefa Goebbelsa, Heinricha Himmlera;</p> <p>– opisuje okoliczności przejęcia władzy przez Benito Mussoliniego i Adolfa Hitlera;</p> <p>– charakteryzuje politykę nazistów wobec Żydów.</p>	<p>(1922), funkcjonowania Republiki Weimarskiej (1919–1933), przejęcia pełnej władzy w Niemczech przez Adolfa Hitlera (VIII 1934);</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób naziści kontrolowali życie obywateli.</p>	<p>Narodowej Partii Faszystowskiej (1921), podpalenia Reichstagu (II 1933);</p> <p>– przedstawia sytuację Włoch i Niemiec po zakończeniu I wojny światowej;</p> <p>– omawia przyczyny popularności faszystów we Włoszech i nazistów w Niemczech.</p>	<p>i Adolfa Hitlera na życie obywateli.</p>
---	--	--	--	---	--	---

<p>3. ZSRS – imperium komunistyczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> – ekspansja terytorialna Rosji Radzieckiej – utworzenie ZSRS – okoliczności przejścia władzy przez J. Stalina i metody jej sprawowania – funkcjonowanie gospodarki w ZSRS w okresie międzywojennym – terror komunistyczny i wielka czystka – propaganda komunistyczna – stosunki sowiecko-niemieckie w okresie międzywojennym i znaczenie współpracy tych państw – powstanie, cele i działalność Kominternu – znaczenie terminów: <i>stalinizm, NKWD, kultura jednostki, wielka czystka, komunizm wojenny, Nowa Ekonomiczna Polityka, kolektywizacja, gospodarka planowa, Gulag, łagry</i> – postać historyczna: Józef Stalin 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje oblicza totalitaryzmu ([...] systemu sowieckiego): ideologię i praktykę (XXVII.3) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>stalinizm, kultura jednostki, łagier</i>; – zna daty: utworzenia ZSRS (30 XII 1922), paktu Ribbentrop-Mołotow (23 VIII 1939); - rozwinięcie skrót NEP; – identyfikuje postać Józefa Stalina; – wymienia cechy charakterystyczne państwa stalinowskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Nowa Ekonomiczna Polityka, wielka czystka, NKWD, Gulag</i>; – zna datę układu w Rapallo (1922); – wyjaśnia, w jaki sposób w ZSRS realizowano kulturę jednostki; - rozwinięcie skrót NKWD; – wymienia metody stosowane przez Józefa Stalina w celu umocnienia swoich wpływów. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kolchoz, kolektywizacja rolnictwa, gospodarka planowa, czystka</i>; – zna daty: ogłoszenia NEP (1921), wielkiej czystki (1936–1938), kolektywizacji rolnictwa (1928), głodu na Ukrainie (1932–1933); - rozwinięcie skrótów: WKP(b); – identyfikuje postaci: Władysława Mołotowa, Joachima Ribbentropa; – omawia relacje między ZSRS a Niemcami do 1939 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>komunizm wojenny</i>; – wskazuje na mapie największe skupiska łagrów; – wyjaśnia, dlaczego system komunistyczny w ZSRS jest oceniany jako zbrodniczy; – charakteryzuje reformy gospodarcze Józefa Stalina. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia politykę Stalina wobec przeciwników; – ocenia skutki reform gospodarczych wprowadzonych w ZSRS przez Stalina.
---	--	--	---	--	---	---	---

<p>4. Kultura i zmiany społeczne w okresie międzywojennym</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przemiany społeczne i obyczajowe po I wojnie światowej – przemiany w modzie i życiu codziennym – rozwój nauki i techniki (wynalazki, środki transportu publicznego, motoryzacja, kino, radio, telewizja) – kultura masowa i jej wpływ na społeczeństwo – nowe kierunki w architekturze i sztuce – znaczenie terminów: <i>emancypacja, kultura masowa, mass media, produkcja taśmowa, indoktrynacja, funkcjonalizm</i> – postacie historyczne: Orson Wells, Charlie Chaplin 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje kulturowe i cywilizacyjne następstwa wojny (XXVII.1) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mass media, emancypacja, prawa wyborcze</i>; – identyfikuje postać Charliego Chaplina; – wymienia rodzaje mass mediów; – wymienia nowe nurty w architekturze i sztuce; – przedstawia społeczne skutki I wojny światowej. 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia rozwój środków komunikacji i mass mediów w okresie międzywojennym; – charakteryzuje zmiany społeczne w dwudziestoleciu międzywojennym. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>modernizm, dadaizm, surrealizm, futuryzm</i>; – identyfikuje postać Orsona Wellesa; – wyjaśnia, jakie cele przyświecały nowym trendom w architekturze i sztuce. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>funkcjonalizm, socrealizm, indoktrynacja</i>; – identyfikuje postać Rudolfa Valentino ; – zna datę przyznania prawa wyborczego kobietom w Polsce (1918); – wyjaśnia i ocenia wpływ mass mediów na społeczeństwo w dwudziestoleciu międzywojennym. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia zmiany, jakie zaszły w społeczeństwie po zakończeniu I wojny światowej.
<p>5. Świat na drodze ku II wojnie światowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – militaryzacja Niemiec i jej konsekwencje – wojna domowa w Hiszpanii i jej kontekst międzynarodowy – znaczenie zbliżenia politycznego Włoch, Niemiec i Japonii – okoliczności <i>Anschlussu</i> Austrii – 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia japońską agresję na Dalekim Wschodzie (XXXI.1) – przedstawia ekspansję Włoch i wojnę domową w Hiszpanii (XXXI.2) – opisuje politykę hitlerowskich Niemiec: rozbijanie 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>aneksja, Anschluss, oś Berlin-Rzym-Tokio (państwa osi)</i>; – identyfikuje postacie: Benita Mussoliniego, Adolfa Hitlera; – wskazuje na mapie państwa europejskie, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>appeasement</i>; – zna daty: <i>Anschlussu</i> Austrii (III 1938), konferencji w Monachium (29–30 IX 1938); 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>państwo marionetkowe, remilitaryzacja</i>; – zna daty: remilitaryzacji Nadrenii (1936), aneksji Czech i 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: wojny domowej w Hiszpanii (1936-1939), ataku Japonii na Chiny (1937), proklamowania niepodległości Słowacji (III 1939), zajęcia przez 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia postawę polityków państw zachodnich na konferencji w Monachium; – ocenia skutki polityki <i>appeasementu</i> dla Europy.

	<p>polityka ustępstw Zachodu wobec Niemiec – konferencja w Monachium i jej następstwa</p> <p>– Europa w przededniu wojny – aneksja Czechosłowacji, zajęcie Kłajpedy przez III Rzeszę</p> <p>– ekspansja Japonii na Dalekim Wschodzie</p> <p>– znaczenie terminów: <i>remilitaryzacja, Anschluss, państwa osi, polityka ustępstw</i></p> <p>– postacie historyczne: Francisco Franco, Neville Chamberlain</p>	<p>systemu wersalsko-lokarnieńskiego (od remilitaryzacji Nadrenii do układu w Monachium) (XXXI.3)</p> <p>– charakteryzuje politykę ustępstw Zachodu wobec Niemiec Hitlera (XXXI.4)</p>	<p>które padły ofiarą agresji Niemiec i Włoch;</p> <p>– podaje przykłady łamania postanowień traktatu wersalskiego przez Hitlera;</p> <p>– wymienia strony walczące ze sobą w hiszpańskiej wojnie domowej.</p>	<p>– identyfikuje postać Francisco Franco;</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki wojny domowej w Hiszpanii;</p> <p>– wymienia postanowienia konferencji w Monachium.</p>	<p>Moraw przez III Rzeszę (III 1939);</p> <p>– przedstawia przyczyny <i>Anschlusu</i> Austrii;</p> <p>– identyfikuje postać Neville’a Chamberlaina;</p> <p>– przedstawia proces militaryzacji Niemiec;</p> <p>– omawia okoliczności zwołania konferencji monachijskiej.</p>	<p>Niemcy Okręgu Kłajpedy (III 1939);</p> <p>– przedstawia skutki decyzji podjętych na konferencji monachijskiej;</p> <p>– wyjaśnia przyczyny i skutki ekspansji Japonii na Dalekim Wschodzie.</p>	
Rozdział VII: Polska w okresie międzywojennym							
1. Odrodzenie Rzeczypospolitej	<p>– sytuacja ziem polskich pod koniec I wojny światowej</p> <p>– powstanie lokalnych ośrodków polskiej władzy: Polskiej Komisji Likwidacyjnej w Krakowie, Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego, Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu i Tymczasowego Rządu Ludowego Republiki Polskiej w Lublinie</p>	<p>– omawia formowanie się centralnego ośrodka władzy państwowej</p> <p>– od październikowej deklaracji Rady Regencyjnej do „Małej Konstytucji” (XXVIII.1)</p> <p>– charakteryzuje skalę i skutki wojennych zniszczeń oraz</p>	<p>– zna daty: przekazania władzy wojskowej Józefowi Piłsudskiemu przez Radę Regencyjną (11 XI 1918);</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego;</p> <p>– wymienia pierwsze ośrodki władzy na ziemiach polskich;</p> <p>– wie, dlaczego 11 listopada stał się</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>Tymczasowy Naczelnik Państwa</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Ignacego Daszyńskiego, Jędrzeja Moraczewskiego, Ignacego Jana Paderewskiego;</p> <p>– omawia okoliczności przejścia władzy przez Józefa Piłsudskiego.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>nacjonalizacja</i>;</p> <p>– umiejscawia w czasie powołanie rządu Moraczewskiego (18 XI 1918) oraz rządu Ignacego Jana Paderewskiego (I 1919);</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób sytuacja międzynarodowa, która zaistniała</p>	<p>– przedstawia założenia programowe tymczasowych ośrodków władzy;</p> <p>– przedstawia założenia programowe rządu Jędrzeja Moraczewskiego.</p>	<p>– charakteryzuje sytuację polityczną na ziemiach polskich w pierwszym roku niepodległości;</p> <p>– ocenia polityczne starania Polaków w przededniu odzyskania niepodległości;</p> <p>– ocenia rolę, jaką odegrał Józef Piłsudski w momencie</p>

	<p>– powrót J. Piłsudskiego z Magdeburga i przejęcie władzy</p> <p>– powołanie i pierwsze reformy rządów J. Moraczewskiego i I.J. Paderewskiego</p> <p>– znaczenie terminów: <i>Naczelnik Państwa</i></p> <p>– postacie historyczne: Ignacy Daszyński, Jędrzej Moraczewski</p>	dziedzictwa zaborowego (XXIX.1)	symboliczna datą odzyskania przez Polskę niepodległości.		pod koniec 1918 r., wpłynęła na odzyskanie niepodległości przez Polskę.		odzyskania niepodległości.
2. Kształtowanie się granic odrodzonej Polski	<p>– spór o kształt odrodzonej Polski – koncepcje granic i koncepcje państwa R. Dmowskiego i J. Piłsudskiego</p> <p>– konflikt polsko-ukraiński o Galicję Wschodnią</p> <p>– przebieg i skutki powstania wielkopolskiego</p> <p>– zaślubiny z morzem i odzyskanie Pomorza przez Polskę</p> <p>– wyniki plebiscytów na Warmii, Mazurach i Powiślu</p> <p>– wojna polsko-bolszewicka (wyprawa na Kijów, Bitwa Warszawska, pokój w</p>	<p>– przedstawia proces wykuwania granic: wersalskie decyzje a fenomen Powstania Wielkopolskiego i powstań śląskich (zachód) – federacyjny dylemat a inkorporacyjny rezultat (wschód) (XXVIII.2)</p> <p>– opisuje wojnę polsko-bolszewicką i jej skutki (pokój ryski) (XXVIII.3)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>plebiscyt</i>;</p> <p>– zna daty: Bitwy Warszawskiej (15 VIII 1920), pokoju w Rydze (18 III 1921);</p> <p>– identyfikuje postacie: Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego;</p> <p>– wymienia postanowienia pokoju ryskiego;</p> <p>– wymienia wydarzenia, które miały wpływ na kształt granic państwa polskiego.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>Orlęta lwowskie</i>;</p> <p>– zna daty: wybuchu powstania wielkopolskiego (27 XII 1918), plebiscytu na Górnym Śląsku (20 III 1921), pierwszego powstania śląskiego (1919), drugiego powstania śląskiego (1920), trzeciego powstania śląskiego (1921);</p> <p>– identyfikuje postacie: Lucjana Żeligowskiego, Wincentego Witosa,</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>linia Curzona</i>, „<i>cud nad Wisłą</i>”, <i>koncepcja inkorporacyjna</i>, <i>koncepcja federacyjna</i>, „<i>bunt</i>” <i>Żeligowskiego</i>;</p> <p>– zna daty: włączenia Litwy Środkowej do Polski (III 1922), plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu (11 VII 1920),</p> <p>– identyfikuje postacie: Wojciecha Korfantego, Symona Petlury,</p>	<p>– zna daty: zaślubin Polski z morzem (10 II 1920), podziału Śląska Cieszyńskiego (VII 1920);</p> <p>– identyfikuje postać Józefa Hallera;</p> <p>– charakteryzuje kształtowanie się granic odrodzonej Polski z wykorzystaniem mapy;</p> <p>– przedstawia przyczyny i przebieg konfliktu polsko-ukraińskiego pod koniec 1918 i 1 1919 r.;</p>	<p>– ocenia postawę Polaków wobec ekspansji ukraińskiej w Galicji Wschodniej;</p> <p>– ocenia przyczyny klęski Polski w plebiscycie na Warmii, Mazurach i Powiślu;</p> <p>– ocenia postawę Polaków wobec walki o polskość Śląska;</p> <p>– omawia okoliczności zaślubin Polski z morzem.</p>

	<p>Rydze i jego postanowienia)</p> <ul style="list-style-type: none"> – problem Litwy Środkowej, „bunt” gen. L. Żeligowskiego i jego skutki – przyczyny wybuchu III powstania śląskiego oraz jego skutki – konflikt z Czechosłowacją o Śląsk Cieszyński – znaczenie terminów: <i>koncepcja inkorporacyjna, koncepcja federacyjna, Orłęta Lwowskie, „cud nad Wisłą”, linia Curzona, bunt Żeligowskiego, plebiscyt</i> – postacie historyczne: Symon Petlura, Lucjan Żeligowski, Wojciech Korfanty 			<p>Ignacego Jana Paderewskiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie obszar Wolnego Miasta Gdańska, obszar powstania wielkopolskiego; – omawia koncepcje polskiej granicy wschodniej; – przedstawia, w jaki sposób Polska przyłączyła ziemię wileńską; – omawia przebieg i skutki powstania wielkopolskiego; – omawia okoliczności plebiscytów Warmii, Mazurach i Powiślu oraz na Górnym Śląsku. 	<p>Tadeusza Rozwadowskiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie granicę wschodnią ustaloną w pokoju ryskim; – porównuje koncepcję inkorporacyjną i federacyjną; – charakteryzuje przebieg wojny polsko-bolszewickiej; – wskazuje na mapie obszary plebiscytowe, zasięg powstań śląskich, – przedstawia przyczyny i skutki powstań śląskich. 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia okoliczności podjęcia przez wojska polskie wyprawy kijowskiej i jej skutki; – opisuje konflikt polsko-czechosłowacki i jego skutki. 	
3. Rządy parlamentarne	<ul style="list-style-type: none"> – początki odbudowy państwowości polskiej – trudności w unifikacji państwa – postanowienia małej konstytucji z 1919 r. – ustroj II Rzeczypospolitej w świetle konstytucji marcowej z 1921 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia formowanie się centralnego ośrodka władzy państwowej: od październikowej deklaracji Rady Regencyjnej do „Małej Konstytucji” (XXVIII.1) 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>Naczelnik Państwa</i>; – zna daty: uchwalenia konstytucji marcowej (17 III 1921), wyboru Gabriela Narutowicza na prezydenta (XII 1922), układu polsko- 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mała konstytucja, konstytucja marcowa, hiperinflacja</i>; – zna daty: pierwszych wyborów do sejmu ustawodawczego (I 1919), uchwalenia 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wojna celna, system parlamentarny, Kresy Wschodnie</i>; – wymienia postanowienia małej konstytucji; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sejm ustawodawczy, Zgromadzenie Narodowe, kontrasygnata, dywersja</i>; – identyfikuje postacie: Romana 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia rządy parlamentarne w Polsce w latach 1919–1926; – charakteryzuje wpływ słabości politycznej rządów parlamentarnych na pozycję

	<p>– sytuacja międzynarodowa odrodzonego państwa na początku lat dwudziestych – sojusze z Francją i Rumunią</p> <p>– elekcja G. Narutowicza na prezydenta i jego zabójstwo</p> <p>– rząd W. Grabskiego i jego reformy</p> <p>– charakterystyka rządów parlamentarnych w latach 1919–1926</p> <p>– znaczenie terminów: <i>mała konstytucja, konstytucja marcowa, kontrasygnata, Kresy Wschodnie, dywersja, Korpus Ochrony Pogranicza</i></p> <p>– postacie historyczne: Wincenty Witos, Wojciech Korfanty, Roman Rybarski, Gabriel Narutowicz, Stanisław Wojciechowski</p>	<p>– charakteryzuje ustrój polityczny Polski na podstawie konstytucji marcowej z 1921 roku (XXIX.2)</p> <p>– przedstawia główne kierunki polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej (system sojuszy i politykę równowagi) (XXIX.5)</p>	<p>francuskiego (II 1921),;</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Gabriela Narutowicza, Stanisława Wojciechowskiego;</p> <p>– wymienia partie polityczne II Rzeczypospolitej;</p> <p>– wymienia państwa , z którymi II Rzeczypospolita zawarła sojusze.</p>	<p>małej konstytucji (20 II 1919), zabójstwa prezydenta Gabriela Narutowicza (16 XII 1922);</p> <p>– wymienia postanowienia konstytucji marcowej;</p> <p>– wymienia postanowienia sojuszy Polski z Francją i Rumunią;</p> <p>– identyfikuje postacie: Wincentego Witosa, Wojciecha Korfantego, Władysława Grabskiego.</p>	<p>– omawia okoliczności i skutki zamachu na prezydenta Gabriela Narutowicza;</p> <p>– charakteryzuje rządy parlamentarne w Polsce w latach 1919–1926.</p>	<p>Rybarskiego, Ignacego Daszyńskiego, Maurycego Zamoyskiego, Jana Baudouin de Courtenaya;</p> <p>– charakteryzuje scenę polityczną II Rzeczypospolitej;</p>	<p>międzynarodową II Rzeczypospolitej.</p>
4. Zamach majowy i rządy sanacji	<p>– przyczyny i przejawy kryzysu rządów parlamentarnych w II Rzeczypospolitej</p> <p>– przebieg i skutki zamachu majowego</p>	<p>– omawia kryzys demokracji parlamentarnej w Polsce</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>zamach majowy, sanacja</i>;</p> <p>– zna daty: początku zamachu majowego (12 V 1926), uchwalenia</p>	<p>– zna daty: traktatu polsko-radzieckiego o nieagresji (1932), polsko-niemieckiej deklaracji o</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Bezpartyjny Blok Współpracy z</i></p>	<p>– zna datę procesu brzeskiego (1932);</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>partyjniactwo</i></p>	<p>– charakteryzuje polski autorytaryzm na tle przemian politycznych w Europie;</p>

<p>– wybór I. Mościckiego na prezydenta</p> <p>– wzmocnienie władzy wykonawczej poprzez wprowadzenie noweli sierpniowej i konstytucji kwietniowej z 1935 r.</p> <p>– stosunek rządów sanacyjnych do opozycji politycznej (proces brzeski, wybory brzeskie)</p> <p>– stosunki międzynarodowe władz sanacyjnych – koncepcja Międzymorza, polityka równowagi</p> <p>– relacje Polski z Niemcami i ZSRR (traktat o nieagresji z ZSRR, deklaracja o niestosowaniu przemocy z Niemcami)</p> <p>– śmierć J. Piłsudskiego i rywalizacja o władzę w obozie sanacji</p> <p>– polski autorytaryzm na tle europejskim</p> <p>– znaczenie terminów: <i>przewrót majowy, piłsudczycy, sanacja, autorytaryzm, nowela sierpniowa, BBWR,</i></p>	<p>– przyczyny, przebieg i skutki przewrotu majowego (XXIX.3)</p> <p>– opisuje polski autorytaryzm – rządu sanacji, zmiany ustrojowe (konstytucja kwietniowa z 1935 roku) (XXIX.4)</p> <p>– przedstawia główne kierunki polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej (system sojuszy i politykę równowagi) (XXIX.5)</p>	<p>konstytucji kwietniowej (23 IV 1935);</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Ignacego Mościckiego, Stanisława Wojciechowskiego;</p> <p>– wymienia nazwy traktatu z ZSRS i układu z Niemcami z okresu polityki równowagi;</p>	<p>niestosowaniu przemocy (1934);</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: nowela sierpniowa, autorytaryzm, konstytucja kwietniowa, polityka równowagi;</p> <p>– identyfikuje postać Józefa Becka;</p> <p>– wymienia przyczyny zamachu majowego;</p> <p>– charakteryzuje przebieg zamachu majowego;</p> <p>– przedstawia postanowienia konstytucji kwietniowej.</p>	<p><i>Rządem, Centrolew, wybory brzeskie;</i></p> <p>– zna datę dymisji rządu i prezydenta Stanisława Wojciechowskiego (14 V 1926), wyborów brzeskich (XI 1930);</p> <p>– identyfikuje postacie: Macieja Rataja, Walerego Sławka, Edwarda Rydza-Śmigłego;</p> <p>– opisuje skutki polityczne i ustrojowe zamachu majowego;</p>	<p><i>„cuda nad urną”, grupa pułkowników;</i></p> <p>– porównuje pozycję prezydenta w konstytucjach marcowej i kwietniowej;</p> <p>– charakteryzuje rządy sanacyjne;</p> <p>– przedstawia politykę sanacji wobec opozycji;</p> <p>– omawia rządy sanacyjne po śmierci Józefa Piłsudskiego.</p>	<p>– ocenia zamach majowy i jego wpływ na losy II Rzeczypospolitej i jej obywateli.</p>
---	--	---	--	--	--	---

	<p><i>Centrolew, wybory brzeskie, proces brzeski, konstytucja kwietniowa, Bereza Kartuska</i></p> <p>– postacie historyczne: Ignacy Mościcki, Walery Sławek, Józef Beck, Edward Rydz-Śmigły</p>						
5. Osiągnięcia II Rzeczyposp olitej	<p>– problemy gospodarki II RP (różnice w rozwoju gospodarczym ziem polskich, trudności w ich integracji, podział na Polskę A i B)</p> <p>– reformy gospodarcze dwudziestolecia międzywojennego – reformy W. Grabskiego (walutowa) i E. Kwiatkowskiego (budowa Gdyni oraz COP)</p> <p>– wielki kryzys gospodarczy w Polsce</p> <p>– struktura społeczna, narodowościowa i wyznaniowa II Rzeczypospolitej</p> <p>– polityka II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych</p>	<p>– ocenia osiągnięcia gospodarcze II Rzeczypospolitej, a zwłaszcza powstanie Gdyni, magistrali węglowej i Centralnego Okręgu Przemysłowego (XXX.3)</p> <p>– omawia skutki światowego kryzysu gospodarczego na ziemiach polskich (XXX.2)</p> <p>– charakteryzuje społeczną, narodowościową i wyznaniową strukturę państwa polskiego (XXX.1)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Polska A i Polska B, Centralny Okręg Przemysłowy</i>;</p> <p>– wskazuje na mapie obszar Polski A i Polski B, obszar COP-u, Gdynię;</p> <p>– wymienia różnice między Polską A i Polską B;</p> <p>- rozwinie skrót COP;</p> <p>– charakteryzuje społeczeństwo II Rzeczypospolitej pod względem narodowościowym;</p> <p>– przedstawia strukturę społeczną II Rzeczypospolitej.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>reforma rolna, reforma walutowa, hiperinflacja, magistrala węglowa</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Eugeniusza Kwiatkowskiego, Władysława Grabskiego;</p> <p>– na podstawie mapy wymienia okręgi przemysłowe II Rzeczypospolitej;</p> <p>– omawia strukturę narodowościową i wyznaniową II Rzeczypospolitej;</p> <p>– wymienia reformy rządu Władysława Grabskiego;</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>asymilacja narodowa, getto ławkowe, hiperinflacja</i>;</p> <p>– zna daty: reformy walutowej Władysława Grabskiego (1924), rozpoczęcia budowy Gdyni (1921), rozpoczęcia budowy COP-u (1937);</p> <p>– wskazuje na mapie przebieg magistrali węglowej;</p> <p>– przedstawia problemy gospodarcze, z jakimi borykała się Polska po</p>	<p>– zna daty: ustawy o reformie rolnej (1920 i 1925), przeprowadzenia spisów powszechnych w II Rzeczypospolitej (1921 i 1931);</p> <p>– opisuje sposoby przewycięzania trudności gospodarczych przez władze II Rzeczypospolitej;</p> <p>– charakteryzuje politykę władz II Rzeczypospolitej wobec Ukraińców.</p>	<p>– ocenia wpływ reform Władysława Grabskiego na sytuację gospodarczą II Rzeczypospolitej;</p> <p>– ocenia znaczenie portu gdyńskiego dla gospodarki II Rzeczypospolitej;</p> <p>– ocenia gospodarczą działalność Eugeniusza Kwiatkowskiego;</p> <p>– ocenia politykę władz II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych.</p>

	<p>– znaczenie terminów: <i>magistrala węglowa, reforma walutowa, Centralny Okręg Przemysłowy</i>, asymilacja narodowa, getto ławkowe, <i>numerus clausus</i></p> <p>– postać historyczna: Eugeniusz Kwiatkowski, Władysław Grabski</p>			<p>– przedstawia przyczyny budowy portu w Gdyni;</p>	<p>odzyskaniu niepodległości;</p> <p>– omawia założenia i realizację reformy rolnej;</p> <p>– omawia stosunki polsko– żydowskie;</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegać miała asymilacja narodowa i państwowa;</p>		
6. Kultura i nauka II RP	<p>– rozwój szkolnictwa w II Rzeczypospolitej</p> <p>– osiągnięcia polskiej nauki (filozofia, matematyka, chemia)</p> <p>– dorobek i twórcy polskiej kultury w dwudziestoleciu międzywojennym (literatura, poezja, malarstwo, architektura)</p> <p>– rozwój polskiej kinematografii</p> <p>– postacie historyczne: Stefan Banach, Władysław Reymont, Stefan Żeromski, Witold Gombrowicz, Bruno Schulz, Stanisław Ignacy</p>	<p>– podaje najważniejsze osiągnięcia kulturalne i naukowe Polski w okresie międzywojennym (XXX.4)</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>analfabetyzm</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Władysława Reymonta, Stefana Żeromskiego;</p> <p>– wymienia przedstawicieli polskiej literatury w dwudziestoleciu międzywojennym i ich dzieła;</p> <p>– wymienia nurty, które powstały w malarstwie i architekturze.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ekspresjonizm, impresjonizm</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Zofii Nałkowskiej, Marii Dąbrowskiej, Witolda Gombrowicza, Juliana Tuwima;</p> <p>– omawia rozwój edukacji w II Rzeczypospolitej</p> <p>– wymienia osiągnięcia polskich naukowców w dziedzinie nauk matematycznych.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>formizm, modernizm, funkcjonalizm</i>;</p> <p>– identyfikuje postacie: Franciszka Żwirki, Stanisława Wigury;</p> <p>– wymienia przykłady wyższych uczelni funkcjonujących w II RP;</p> <p>– wymienia przedstawicieli nauk matematycznych, twórców filmu</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>skamandryci, awangarda</i>;</p> <p>– zna datę reformy szkolnictwa (1932);</p> <p>– identyfikuje postacie: Brunona Schulza, Tadeusza Dołęgi-Mostowicza, Hanki Ordonówny;</p> <p>– wymienia architektów tworzących w okresie II</p>	<p>– ocenia dorobek kultury i nauki polskiej w okresie międzywojennym.</p>

	<p>Witkiewicz, Julian Tuwim, Zofia Nałkowska, Maria Dąbrowska, Franciszek Żwirko, Stanisław Wigura</p> <p>– znaczenie terminów: <i>analfabetyzm,</i> <i>awangarda, Enigma,</i> <i>Luxtorpeda</i></p>				<p>i sztuki w Polsce międzywojennej;</p>	<p>Rzeczypospolitej i ich osiągnięcia;</p> <p>– charakteryzuje kierunki w sztuce i architekturze i literaturze II Rzeczypospolitej.</p>	
<p>7. Schyłek niepodległości</p>	<p>– postawa Polski wobec decyzji konferencji monachijskiej</p> <p>– zajęcie Zaolzia przez Polskę</p> <p>– niemieckie żądania wobec Polski</p> <p>– stanowisko władz polskich wobec roszczeń Hitlera</p> <p>– zacieśnienie współpracy Polski z Francją i Wielką Brytanią</p> <p>– pakt Ribbentrop– Mołotow i jego konsekwencje</p> <p>– postawa społeczeństwa polskiego wobec zagrożenia wybuchem wojny</p> <p>– postacie historyczne: Joachim von</p>	<p>– przedstawia główne kierunki polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej (system sojuszy i politykę równowagi) (XXIX.5)</p> <p>– charakteryzuje politykę ustępstw Zachodu wobec Niemiec Hitlera (XXXI.4)</p> <p>– wymienia konsekwencje paktu Ribbentrop– Mołotow (XXXI.5)</p>	<p>– zna datę paktu Ribbentrop–Mołotow (23 VIII 1939);</p> <p>– wymienia sojusze, jakie zawarła Polska w dwudziestoleciu międzywojennym;</p> <p>– przedstawia żądania, jakie III Rzesza wysunęła wobec Polski w 1938 r.;</p> <p>– wymienia postanowienia paktu Ribbentrop– Mołotow.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Zaolzie,</i> <i>eksterytorialność;</i></p> <p>– zna datę zajęcia Zaolzia przez Polskę (2 X 1938);</p> <p>– identyfikuje postacie: Joachima von Ribbentropa, Wiaczesława Mołotowa, Józefa Becka;</p> <p>– wskazuje na mapie: Zaolzie, obszary, które na mocy paktu Ribbentrop–Mołotow miały przypaść III Rzeszy i ZSRS;</p> <p>– omawia postawę władz II Rzeczypospolitej wobec żądań niemieckich;</p>	<p>– charakteryzuje stosunki polsko- -radzieckie i polsko- -niemieckie w dwudziestoleciu międzywojennym;</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach nastąpiło włączenie Zaolzia do II Rzeczypospolitej;</p> <p>– wyjaśnia, jakie cele przyświecały polityce zagranicznej Wielkiej Brytanii i Francji wobec Polski w 1939 r.</p>	<p>– zna datę przemówienia sejmowego Józefa Becka (5 V 1939);</p> <p>– przedstawia przyczyny konfliktu polsko- czechosłowackiego o Zaolzie;</p> <p>– charakteryzuje relacje polsko- brytyjskie i polsko- francuskie w przededniu II wojny światowej;</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ miały brytyjskie i francuskie gwarancje dla Polski na politykę Adolfa Hitlera;</p>	<p>– ocenia pozycję II Rzeczypospolitej na arenie międzynarodowej;</p> <p>– ocenia postawę rządu polskiego wobec problemu Zaolzia.</p>

	Ribbentrop, Wiaczesław Mołotow			– wyjaśnia, jakie znaczenie dla Polski miało zawarcie paktu Ribbentrop–Mołotow.		– wyjaśnia, jakie znaczenie dla Polski miało zawarcie paktu Ribbentrop- Mołotow.	
--	-----------------------------------	--	--	--	--	---	--